

1. Afhalen van de bomen.

Zaterdag 5 februari 1997 om 14 uur.
Plaats: De Weerd L.
Welleweg 64 - Erembodegem.

Bij de aankomst werden enkele keien en stenen gemonsterd. Waarschijnlijk was in het achterhoofd van velen de demonstratie van Tomlinson blijven nazinderen. Lavablokken bleken een haalbaar alternatief voor de peperdure Japanse stenen, die zij de vorige week gezien hadden.

De gastheer, Mr De Weerd, liet en kwartiertje op zich wachten, wat een gepaste gelegenheid was om in beslotenheid schalen, substraten en ander gerief te keuren en te bespreken.

We werden ontvangen in de serre waar Jos een uitleg startte over wat een bonsai is.

Er kan een eerste verdeling gemaakt worden tussen binnen-bonsai en buiten-bonsai. Alles hangt af van de plaats van herkomst van de plant. Zo zullen tropische planten temperaturen van meer dan 15° eisen, terwijl veel andere tevreden zijn met 5°. De bomen uit onze streken verdragen vorst. Het is het uitdrogen van de wortelkruit, door warmte of bevrozing, dat voor hen de grootste vijand vormt. Zij sterven door uitdroging.

Een ander gevaar voor de bonsai is wortelrot door overdreven vocht. De algemene regel is dus de boom planten in een goed doorlatend substraat en regelmatig doch matig gieten. Tijdens de winter moeten de winterharde soorten tegen uitdroging beschermd worden door te verhinderen dat de wortelkruit totaal bevroert.

Het tweede gedeelte van de bespreking ging over bomen die reeds vorm hebben gekregen of volop in training zijn.

Werden voorgesteld:

- de Crassula; de Pinus; de vijfnaalden of Pinus parviflora; de Umus; de Larix; een klimop; de Fagus; de Carpinus; de Juniperis; de Acer etc.

Bij deze gelegenheid werden ook enkele stijlen voorgesteld. Een prachtige Acer in bezemstijl met een stevig prijskaartje werd door allen geprezen.

Als derde deel werden de koude serren bezocht, waar heel waar opgepotte boomjes in voortraining worden bewaard.

De naaldbomen hebben twee groeiperiodes: in de lente en in september - oktober. Tijdens deze

periodes moeten ze dus zowel water als meststof krijgen. Ook de bedrading moet op deze periodes worden afgestemd.

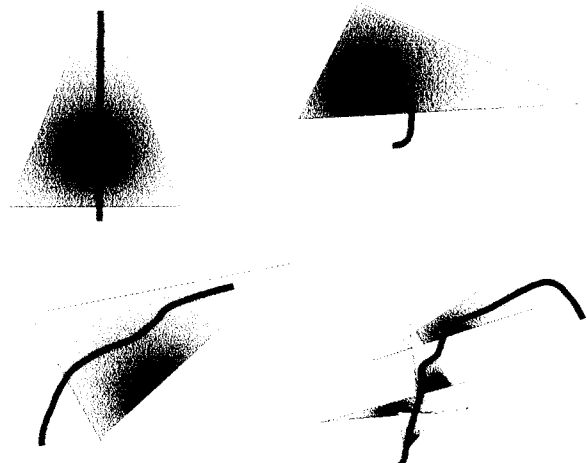
Heel wat deelnemers dachten hier later hun gading te kunnen vinden en Thomas kon zelfs zo lang niet wachten.

Terug in de warme serre werden de bemestingsmethodes besproken. Jos geeft de voorkeur aan vloeibaar mest op doorlaatbaar substraat omdat dat zich het best laat doseren. Andere meststoffen hebben een te langdurige of te korte en hevige werking. (Dit is een persoonlijke mening nvdr)

In de materiaalruimte werden alle potten en schalen nog eens bekeken en vergeleken. De groep kwam tot het besluit dat een plastic-schaal in prijs goed uitkwam voor het Zelkova-bosje. Zij beslisten mee voor de afwezigen dat deze schaal zou aangewend worden tijdens de cursus. Enkele mensen schaften zich meststoffen en kunstbast aan. Op deze manier verzekerden zij zich van een actief bonsai-seizoen met minder zorgen en meer mogelijkheden.

De boomjes voor de cursus werden voorgesteld en prachtig bevonden. Zij werden met vereende krachten naar de wagens gebracht.

De boomjes werden nog en gekeurd en alles wijst erop dat de beste oplossing is de planten toe te kennen bij lot. De vorm van de planten is prachtig, doch sommige krijgen een algemene voorkeur.

2. Mengeling van het substraat.

Volgende bestanddelen werden gebruikt:

1. Cactusmengeling van OSO	3 delen	deze grond bevat reeds lavapoeder en fijn zand;
2. Geraniumaarde van OSO	2 delen	bevat turf, klei en bladgrond;
3. Rijnzand (gezeefd en zonder keitjes)	1 deel	;
4. Lava (4 tot 8 mm)	1 deel	de stukjes groter dan 6 mm zijn te vermijden.

Deze samenstelling is kruimelig en doorlatend zonder evenwel te los te zijn. De bestanddelen laten vermoeden dat de zuurtegraad neutraal tot licht zuur zal zijn. (pH 7 tot 6). Voor de naaldbomen zullen we een andere samenstelling maken; die minder voedingsstoffen vasthoudt en nog doorlatender is.

3. Bewerken van de *Crassula arborescens portulaca*.

Zaterdag 13 februari 1997 van 14.30 tot 16.30.

Plaats : Local Unique te Ronse.

Deelnemers:

Pessemier Arlan, Rijckbosch Patrick, Van Meerhaege Arlette, Thienpont Daisy, Poupaert Jean-Pierre, Poupaert Bart, Cotton Thomas, Florent José, Vandewalle André.

Bij het bewerken van een bonsai kijken we eerst naar de wortels. De aarde moet droog zijn bij het verpotten om ze te kunnen verwijderen zonder de wortels te beschadigen.

1. Verwijderen van de aarde.

A. We nemen de boom uit de pot en breken voorzichtig de kluit open om de wortels los te maken.

B. De grote wortels worden opengetrokken en de te lange delen worden verwijderd.

We proberen de haarworteltjes zoveel mogelijk te sparen.

C. Met de hark kammen we het substraat van tussen de fijnere wortels.

2. Bijsnoeien van de wortels.

A. We gaan op zoek naar de penwortel en verwijderen hem zodat we de plant op een effen oppervlak kunnen zetten zonder dat ze kantelt.

B. Wanneer we nu de boom opheffen zien we de lange slierten fijne wortels hangen. Deze knippen we bij zodat ze kunnen gestrekt geplant worden in onze nieuwe pot.

3. Het substraat.

Om te verhinderen dat de wortels rotten door het

vocht of uitdrogen moeten we de geschikte mengeling gebruiken. De mengeling zoals hierboven beschreven kunnen we beschouwen als een standaardmengeling. De cactusaarde werd erin verwerkt omdat ze reeds klei, lava en turf bevat en goed doorlatend is. Hetzelfde effect bekomt men door twee delen potgrond, één deel lava, één deel turf en één deel klei te mengen. Hier hebben we er ook gezeefd rijnzand in gemengd en lava om de toegevoegde geraniumaarde (die reeds klei bevat) luchtiger en doorlatender te maken. Cactusaarde met zand en lava verliest te veel van haar samenhang en is te brokkelig, geraniumaarde neigt teveel naar samenklitten, vandaar de keuze van de gulden middenweg.

Voor naaldbomen zullen we er nog zand moeten aan toevoegen.

4. Het voorbereiden van de pot.

A. Over de afwateringsgaten brengen we een roosterje aan om het wegstromen van het substraat tegen te gaan en grotere schadelijke insecten tegen te houden. Dit leggen we vast met een draad of met lava indien we een groot suk gaas gebruiken.

B. We vullen de pot/schaal met anderhalve centimeter fijne lava om de afwatering te verzekeren.

5. Het vullen van de pot of schaal.

A. We brengen een laag substraat aan boven op de lava en brengen de boom erop aan.

B. We zoeken de geschikte stand van de boom in de pot. Dit wil zeggen dat we een voorkant hebben gekozen.

C. Desnoods bevestigen we de wortelkluit aan de pot met behulp van draden om hem vast te zetten. Daartoe brengen we van onderaan draad aan door de afwateringsgaten en draaien de uiteinden rond de grote wortels of het onzichtbaar gedeelte van de stam. We spannen niet te hard aan.

D. Om de boom verder vast te zetten verspreiden we met de vingers de aarde tussen de wortels en drukken ze goed aan. Zo gaan we door tot de pot bijna tot de rand gevuld is.

E. We drukken nu met de duimen de aarde langs de rand van de pot goed aan om het gietwater te verplichten het binnenste van de kluit te bevochtigen inplaats van langs de potwanden naar beneden te lopen.

F. Daartoe maken we ook een kegelvormig geheel met de stam als top. We maken de oppervlakte gelijkmatig en werken desnoods af met het inzaaien van gedroogd mos.

6. Het snoeien.

A. We hadden reeds onze voorkant gekozen indien het geen ronde pot betreft waarin de boom centraal staat. In ons geval heeft dat geen belang.

B. Eerst verwijderen we alle dorre en slechte takken. Daarna kijken we nog eens goed na welke takken we zullen behouden en uitwerken.

C. We geven nu de boom zijn vormsnoei: driehoekig of rond naargelang de stijl die we willen toepassen.

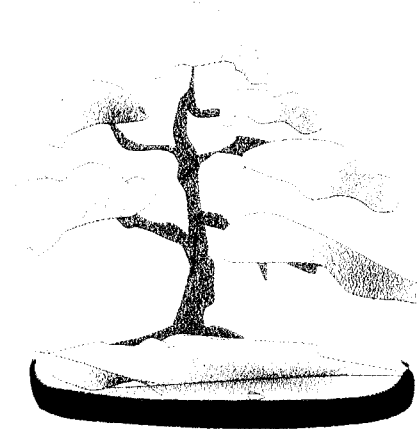
D. We zorgen ervoor dat er geen kruisende of evenwijdige takken zijn. Desnoods kijken we of we takken kunnen weg- of uitbuigen. Daarvoor kunnen we binddraad gebruiken die we onder de potrand vasthaken of direct de takken binden. Bij onze Crasula zullen we het directe bedraden moeten uitsluiten.

7. De nabehandeling.

A. De *Crassula arborescens* is een vetplant en zal niet direct lijden onder watergebrek, integendeel.

B. We zullen dus de plant veertien dagen laten staan in haar reeds matig vochtige aarde.

C. Indien het andere bomen betreft zullen we ze direct na het verpotten twee maal na elkaar overvloedig begieten om de aarde toe te laten zich rond de wortels vast te zetten en ze vochtig te maken. Om ze voor afsterven te behoeden. Daarbij letten we wel op dat we de bodemstructuur en de oppervlakte van de aanplant niet vernietigen.

BONSAI

VOOR DE VOLGENDE WERKGROEPEN
ZIE ALGEMEEN PROGRAMMA OP HET
EINDE VAN DIT MAANDBLAD.

4. Het vormen van een *Carpinus betulus*.

Plaats: Zaal 't Varenhof

Zaterdag 1 maart van 14.30 uur tot 17.30 uur.

Leiding: Sadi Preyers.

Deelnemers:

Wijeman Jürgen, Van Meerhaeghe Arlette,

Thienpont Daisy, Rijeboosch Patrick, Poupaert

Jean Pierre, Puopaert Bart, Pessemier Arlan,

Florent José, Vandewalle André.

Organisatie, opnames en verslag: Callebaut Eric.

De *Carpinus betulus* is een boom die groeit aan de rand van het bos. Wanneer hij jong is heeft hij een kegelvormige opbouw, later krijgt hij een ovale vorm. Het is een boom die goed de snoei verdraagt doch regelmatig bemesting vraagt.

De exemplaren waarover we beschikken zijn reeds enkele jaren oud en hebben reeds training achter de rug in een ronde schaal. Dit zal de bewerkingen vereenvoudigen.

Zoals naar gewoonte worden de bomen uitgeloot onder de deelnemers. Het toeval zal bepalen wie welke boom te verwerken krijgt.

1. Het verwijderen van de aarde.

A. Wanneer we de wortelkluit openbreken merken we dat de meeste deelnemers een gemarcotteerde plant in handen hebben. Dat heeft het voordeel dat er geen penwortel aanwezig is en dat de stam reeds een respectabele dikte heeft. Een paar mensen moeten wel eerst een hinderende wortel terugsnocien.

B. De aarde is nogal vochtig en laat zich niet gemakkelijk verwijderen. De plant bevat dan ook veel meer fijne beworteling dan de *Crassula* van de vorige keer.

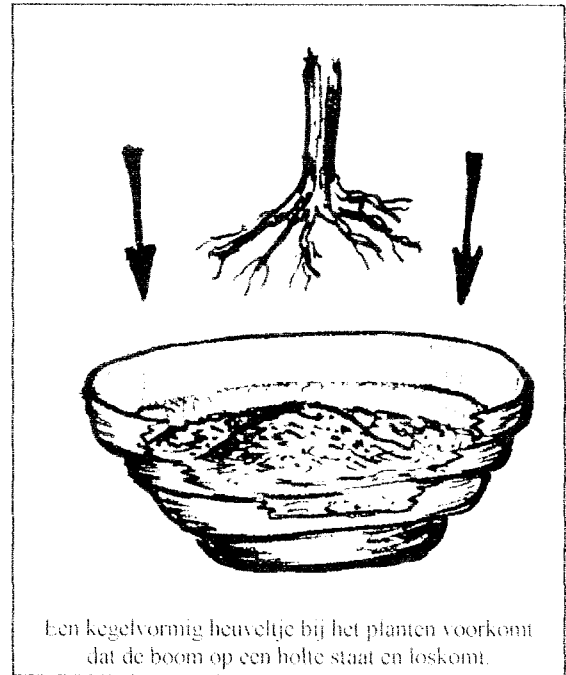
2. Het bijsnoeien van de wortels.

A. De wortels worden terugsnoeid tot op een zevental centimeter.

B. Zware wortels vormen hier over het algemeen probleem meer. Alleen de deelnemers die de boom hellend willen planten moeten de vorm van de wortels in overeenstemming snoeien.

3. Het substraat aanbrengen.

A. Er wordt een gaas aangebracht in de pot en een laag lava van een paar centimeter op de bodem van de pot gedeponeed.

B. Er wordt eerst een laag substraat aangebracht, die we in het midden kegelvormig ophogen om zeker te zijn dat straks het midden van de wortelkrans goede aanraking heeft met de aarde, zodat hij niet los staat of verdort.

C. De wortels worden goed gespreid over de onderste laag en de tweede laag wordt stevig aangedrukt. Wie de boom schuin zet moet hem wat hoger planten om de afstand tussen de stam en de potrand groot genoeg te maken.

D. Aan de rand van de pot houden we toch nog een vingerbrede rand over om te verhinderen dat het gietwater over de rand gaat en het de tijd te geven om in het substraat te trekken.

4. Het snoeien.

A. We hebben een voorkant gekozen voor de boom en hebben hem in de juiste stand geplant. We duiden deze voorkant aan met een stuk draad.

B. We bekijken de boom vooraan en bepalen de driehoek die we willen vormen.

C. We bekijken de boom van bovenaan en bepalen welke takken niet straalsgewijze van de stam weglopen of kruisen. Deze zullen moeten verwijderd worden.

5. Een bosje met Zelkova.

Plaats: Zaal Local Unique.

Zaterdag 15 maart 1997.

Leiding: Sadi Preyers.

Deelnemers: Pessemier Arlan, Wijckman Jürgen, Riekbosch Patrick, Van Meerhaeghe Arlette, Thienpont Daisy, Poupaert Jean-Pierre, Poupaert Bart, Cotton Thomas, Florent José, Vandewalle André.

Organisatie en verslag: Callebaut Eric.

Het vormen van een bosje met Zelkova's vormt en bijkomende uitdaging. Er moet behalve de basis handelingen zoals wortelsnoei en vormgeving ook een compositie gedaan worden. De boompjes moeten zó worden geplaatst dat ze één geheel vormen en een gevoel van diepte geven.

Er zijn verschillende benaderingen mogelijk. Ofwel wil men een intiem geheel ofwel opteert men voor een wijde indruk.

In beide gevallen zal het totaal toch moeten overeenstemmen met de basisregels van de bonsaikunst: de driehoekig vorm van de compositie zal moeten geëerbiedigd worden.

Vermits er verschillende bomen zijn zal er een hoofdboom of pionier moeten gekozen worden: hij zal de belangrijkste plaats moeten innemen. De tweede belangrijkste boom of secundant zal

het accent helpen bepalen.

In de versie van het open bos staat de pionier op één derde van zowel de voorkant als de zijkant van de schaal of het landschapsgedeelte. De secundant staat een klein beetje schuin voor de pionier langs de kant van de langste vleugel van de driehoek.

De kleinere bomen komen achteraan om het geheel meer perspectief te geven.

In de versie van het gesloten bos komen de kleinere bomen meer naar voor en geven de rand aan van een ondoordringbaar bos waar men doorheen moet.

Willen het geheel een zeer open aspect geven, dan bouwen we twee groepen op zonder echter een lege ruimte open te laten in het midden. Hier gaan we meer naar het landschap dan naar het bos.

Bij het opbouwen van een bos gaan westeeds uit van een onpaar aantal boompjes om te vermijden dat er rijen worden gevormd en het perspectief wordt gebroken. We zullen dan ook zien dat de bomen worden "gezaaid" en we zullen een natuurlijke vormgeving nastreven.

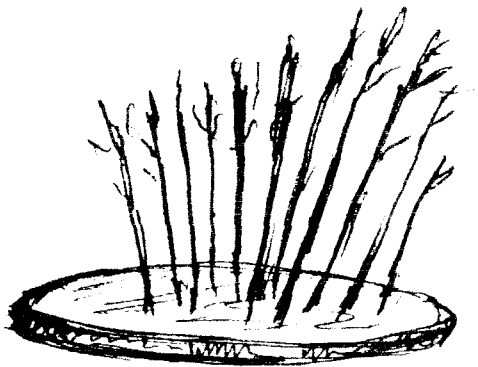
1. Het verwijderen van de aarde.

We beschikken over zaailingen in kleine potjes en de aarde wordt gemakkelijk verwijderd.

2. Het bij snoeien van de wortels.

De Zelkova is niet overdreven beworteld. Toch moeten sommige zware gekrulde penen worden verwijderd.

3. Het voorlopig snoeien van de takken.

Vemits we de bomen zullen moeten samen brengen moeten ze op elkaar worden afgestemd. De bomen worden in eerste instantie dan ook

enkel opgekuist.

De definitieve snoei komt bij het samenstellen. Daarom zullen we de lengte van de bomen voorlopig ongemoeit laten. Afblijven van de top!!!

4. Het substraat aanbrengen.

We beschikken over platte plasticschaaltjes met kleine gaatjes. Dat bespaart ons een grondgaas.

Eerst brengen we een laag lava aan als drainage. Daarna vullen we bij met bonsaiaarde.

5. Het positioneren van de bomen.

De bomen kunnen we gemakkelijker op de plaats houden door een bol rond de wortels aante brengen. Daarvoor gebruiken we een mengsel van veen (zwarte turf) en klei; de wortels zullen er later doorgroeien. Hier beschikken we daarover niet.

Een tweede manier is de bomen afzonderlijk te zetten in kleine heuveltjes. Deze zullen later gedeeltelijk blijven bestaan om bij het watergeven over reserve te beschikken tegen het wegspoelen.

Een derde manier is de bomen op een dun laagje substraat te zetten op de plaats waat ze moeten staan en (in groepjes) saamen te binden bij de top met een klein eindje binddraad. We brengen wat los substraat aan tussen de bomen, brengen ze recht en drukken dan het substraat aan.

6. Het snoeien.

Nu kunnen we de zijtakken van de bomen op lengte brengen in functie van hun buur. De lengte van de bomen wordt bepaald in

functie van heel het stuk: we zorgen ervoor dat geheel een driehoekige vorm krijgt.

7. Het bedraden.

Veel bedraden komt er niet aan te pas. We moeten sommige bomen wel voorlopig onderling verbinden om ze in de juiste stand te houden tot ze zich heben vastgezet met hun wortelgestel. Eric.

6. Het snoeien van een grote plant.

Plaats: Zaal Local Unique.

Zaterdag 29 maart 1997.

Leiding: Sadi Preyers.

Deelnemers:

Pessemier Arlan met Ulmus Jacqueline Hiller

Wijckman Jürgen met Cotoneaster

Rickbosch Patrick met Taxus bacata

Van Meerhaeghe Arlette met Taxus bacata

Thienpont Daisy met Ulmus parvifolia

Poupaert Jean-Pierre met Larix decidua

Poupaert Bart met Larix decidua

Cotton Thomas met Larix decidua

Florent José met Larix decidua

Vandewalle André met Ulmus glabra.

Organisatie en verslag: Callebaut Eric.

Door een ongelukkig toeval verdorden acht van de twaalf Larix en moesten we uitkijken naar alternatieven. De deelnemers konden zich kandidaat stellen voor duurdere planten en moesten dan de opleg betalen. Bij meerdere kandidaturen werd de boom uitgeloot. Het gevolg staat hierboven.

1. Het verwijderen van de aarde.

Behalve voor de Cotoneaster en de Ulmus parvifolia, die reeds ver ontwikkeld zijn vormt dat geen probleem.

De Larix is ook reeds vol uitlopers doch dat is een naaktwortelige en heeft dus toch weinig aarde. De wortel dient wel beschermd.

2. Het bijsnoeien van de wortels.

Gezien de voortijdige wortelvorming moeten we voorzichtig zijn.

3. Het substraat aanbrengen.

Voor de Cotoneaster wordt geopteerd om de oude aarde te behouden.

De andere bomen worden in een ronde pot gebracht voor zover de grootte van de wortelkluut dat toelaat, wat bij de Taxi met steeds het geval is.

3. Het snoeien.

De opties zijn in functie van de boom.

Arlan:

De Ulmus J.H. kan ook in semi-cascade gelegd worden doch Arlan beslist om hem rechtop te laten staan en de takken uit te buigen.

Jürgen:

De zeer complexe Cotoneaster van 90 cm doorsnee heeft veel mogelijkheden maar vergt veel opkuiswerk. Hij besluit van één kant recht te brengen een driestam, één zware tak te jinnen en twee takken in een dubbele cascade naar onder te brengen.

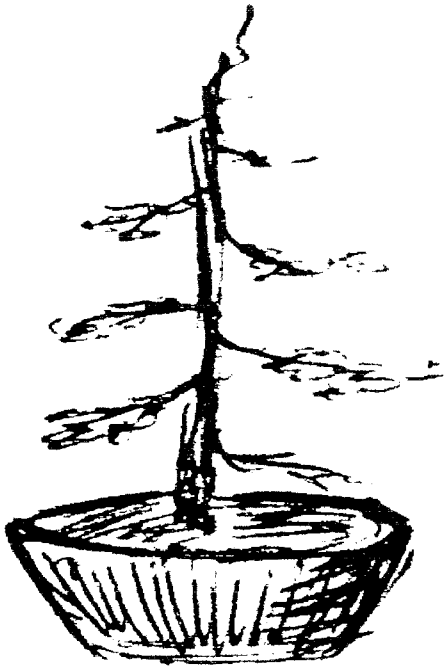
Tijdens het snoeien ontstaat af en toe verwarring omtrent de voorkant wegens het veranderende aspect. Hij wordt voor het eerst geconfronteerd met de steeds terugkerende beslissingen die hij moet nemen: de psychische vorming van de bonsai-man of -vrouw.

Patrick:

Zijn Taxus beschikt over overvloedige lange vertakking. De moeilijkheid ligt midden in de stam waar de vertakking wat eenzijdig is gericht. Er is wel potentieel aanwezig om takken bij te kweken of te laten ontwikkelen.

Bij het vrijmaken van de wortel komt wel een interessante vorm te voorschijn, die de boom meer karakter zal geven.

Arlette:

De Taxus heeft tamelijk evenwichtige vertakking en een rechte stam. Hij bezit veel opslag en het is moeilijk te beslissen als men deze wel allemaal mag wegnemen omdat de boom dan "kaal" wordt. Dat gebeurt dan toch.

Na het uitbuigen van de takken krijgt de boom dan toch een zeer deftig bonsaikarakter.

Nu de takken nog wat laten dikker worden.

Daisy:

Haar Ulmus parvifoliastat reeds volop in blad. wat het snoeiwerk bemoeilijkt.

De betakking gaat van onder tot boven en op één derde van de top ontbreekt een tak voor evenwicht. En andere, uitgebogen tak moet deze vervangen.

De gevorkte top wordt tot één enkele herleid.

Jean-Pierre:

De Larix bezit weinig takken onderaan en de top is zeer hoog.

De top wordt geïnd en de stam opgekuist.

Na de bedrading heeft de boom een strak voorkomen. Misschien kan een schuine plaatsing hem meer elegantie verlenen.

En Larix is speels van blad maar steeds strak van takkenstructuur.

Bart:

De Larix beschikt over een lager takkenstel.

Hij kan omgevormd worden tot een boom met één derde stam en tweederden kruin.

Daardoor wordt hij gevarieerder in vorm.

Thomas:

De hoge Larix met lange takken bovenaan laat toe literati te vormen.

De stam wordt zeer hoog ontbloot en drie takken krijgen elk een eigen accent. De licht schuine plaatsing geeft de boom een verfijnde aanblik.

José:

De Larix met de laagste vertakking.

Hij kan omgevormd worden tot een lager en compacter geheel. De takken zijn ook wat steviger. Daardoor kan hij uitgroeien tot een mooi stuk.

André:

Hoewel hij het liever met een Larix had gedaan moet hij de keuze maken uit drie Ulmi glabra.

Het boompje is zestig hoog en heeft goede mogelijkheden in zich. In tegenstelling tot de andere bomen staat hij er nog kaal bij wat ten onrechte de indruk geeft dat hij minderwaardig is. In blad wordt het een prachtig bonsaitje.

Hij krijgt de klassieke Moyogi-vorm.

Sadi heeft heel wat om handen om de verschillende deelnemers met raad en daad bij te staan.

De cursisten zullen thuis ook nog wat moeten

verder werken aan hun stuk.

De verschillende bomen met hun specifieke moeilijkheden en mogelijkheden zijn zeer interessant voor de deelnemers. Iedereen leert van de andere zijn situatie. Het lijkt dan ook aangewezen in de toekomst werkgroepen in deze zin te beleggen, waarbij elk zijn eigen boom meeneemt of bestelt.

7. Juniperus chinensis media Blaauw.

Plaats: Zaal Local Unique.

Zaterdag 12 april 1997.

Leiding: Sadi Preyers.

Deelnemers: Pessemier Arlan, Wijckman Jürgen, Rijkbosch Patrick, Van Meerhaeghe Arlette, Thienpont Daisy, Poupaert Jean-Pierre, Poupaert Bart, Florent José, Vandewalle André.

Organisatie en verslag: Callebaut Eric.

De Juniperus is een groenblijvende boom. Bij het vormen krijgen we dus onmiddellijk de "definitieve" indruk. Dat is natuurlijk slechts gedeeltelijk waar. De plant moet nog uitgroeien en de definitieve keuze wordt uiteindelijk nooit gemaakt. De takken van de Juniperus zijn wel soepel en dat verleidt vele deelnemers tot het vormen van grillige composities.

1. Het verwijderen van de aarde is en routine geworden. Toch wordt bij de meeste deelnemers minder drastisch tewerk gegaan dan tijdens de vorige workshops.

2. Het bijsnoeien van de wortels.

Ook hier hebben minder aangename ervaringen in het verleden het radicalisme getemperd. Er wordt rekening mee gehouden dat de boom achteraf nog moet kunnen rechtstaan.

3. Het substraat aanbrengen.

Routineklus, die ons aantoonde dat de cursus geslaagd mag genoemd worden.

4. Het positioneren van de bomen.

Hier worden verschillende opties genomen, naargelang de mogelijkheden van het startmateriaal en de inzichten en verlangens van de cursist.

Velen komen tot het besluit dat er eerst een basisbedrading aan te pas moet komen vooraleer de definitieve stand kan worden bepaald.

5. Het voorlopig snoeien van de takken.

Sommigen hebben deze klus reeds geklaard alvorens de boom te positioneren. Velen worstelen met de talrijke mogelijkheden van de takkeuze.

Bij planten met talrijke, plooibare takken is het

het meestal aangeraden een voorlopige bedrading toe te passen.

6. Het voorlopige bedraden.

Het startmateriaal is jong en dus goed vormbaar. Door een voorlopige bedrading leert men beter de mogelijkheden inschatten. De deelnemers die deze regel niet toepasten gingen soms te ver in het terug snoeien van de groenpartijen dicht tegen de stam.

7. Het terug snoeien.

Er wordt steeds gestreefd naar een driehoek. In sommige gevallen verhindert de schrik om te drastisch tewerk te gaan een goede vormgeving. Het is ook belangrijk eerst de hoofdtakken te bepalen en terug te snoeien. Wie eerst de boom teveel heeft opgekuist kan van een (letterlijk) kale reis terug komen.

Juniperus vormt moeilijk nieuwgroei op het verhoude gedeelte. Wat is weggenomen kunnen we als definitief verloren achten.

Bij het terug snoeien van voorlopig bedrade takken letten we erop zeker geen concaaftang of andere snoeischaar te gebruiken om de draad terug te snoeien. Dat kan ons gereedschap onherroepelijk beschadigen. Deze opmerking geldt ook bij de wortelsnoei. Daar kan de boosdoener zand zijn.

8. Het bedraden.

Bij de Juniperus komt heel wat bedraadingswerk kijken. De verschillende takdiktes vergen verschillende draaddiktes.

Voor het eerst wordt men geconfronteerd met zo'n uitgebreid assortiment van mogelijkheden en moeilijkheden bij het bedraden.

Enkel door zorgvuldige bedrading krijgt de boom het uitzicht dat we ervan verwachten.

9. De resultaten.

De resultaten mogen gezien zijn. Opvallend is het aantal deelnemers dat zich heeft laten verleiden tot kronkelende vormen. Voor het eerst komt het karakter van de cursist zo duidelijk naar voor in zijn creatie. Een bewijs dat de cursus geslaagd is.

Eric.